jala. Tagasi tulnud, hakkab ta »Taara« seltsis tekkinud näiteseltskonnas näitlejana ja juhina teotsema ning lavastab realistlik-naturalistlikke draamasid H. Sudermannilt, Otto Ernstilt, Max Halbelt, H. Ibsenilt j. t. Ka käib J. »Taara« näiteseltskonnaga 1901., 1903. ja 1904. a. Tallinnas külaskäigu-etendusi andmas. Mõlemas linnas leidis uus lavakunsti-vool arvustajate ja vaatajate poolt tunnustust. 1905. a. läheb J. pikemaks ajaks välismaale, täiendab Berliinis oma teadmisi üldhariduslikes aineis, õpib aga eriti Otto Brahmi ja Max Reinhardti teatris ning E. Reicheri Kõrgemas Draamakunsti-koolis. Välismaalt tagasi tulnud, on J. 1907.—08. a. K. Menningi (vt.) juhatuse all »Vanemuises« näitlejaks, täidab inspitsiendi kohuseid ja juhatab mitme näidendi lavastust. 1909. a. kutsutakse ta »Estooniasse« P. Pinna ja Th. Altermanni (vt. neid) kõrvale 3.-ks näitejuhiks ja näitlejaks, jääb sellele kohale 1914. a.-ni, on ühe hooaja (1914/15) Pärnus »Endla« teatri juhiks ja jätkab siis oma tegevust »Estoonia« laval. 1919. a. valitakse ta »Estoonia« teatri juhiks ja loobub sest ajast näitlejana esinemisest. Mitmel puhul käib J. välismail (Soomes, Lätis, Saksamaal) sealsete teatrioludega tutvumas. Teatrijuhina töötab ta väsimatult oma surmani 26. XI 1925. — J.-i teeneks tuleb pidada realistlik-naturalistliku draama tutvustamist Eesti publikule »Taara« näiteseltskonna abil ja hiljemini »Estoonia« teatris selle näidendiliigi lavakunstilist kultiveerimist. Kuna P. Pinna ja Th. Altermann seal kerget žaanri harrastasid või näidendite valikus ja ka nende lavalises esitamises romantikasse ja sentimentalismi kaldusid, valis J. Euroopa paremaist kirjanikest »Estoonia« repertuaari paremaid realistlikke ja naturalistlikke tõsiseid draamasid, lavastas neid naturalistliku täpsusega, mängides ise paljudes neis õnnestunult dramaatilise kangelase osa. Tema teiseks tähtsamaks teeneks tuleb pidada »Estoonia» lavatehnilise külje täiendamist, mispoolest see teater tõusis välismaa paremate teatrite tasapinna läheduseni. Väärib meeldetuletust ka J.-i pedagoogiline tegevus näitekunsti-kursustel, mis ta mitmel puhul korraldas Tallinnas ja teistes kodumaa linnades. *E. H.*

**JUNGINGEN, Konrad v.,** Saksa ordu kõrgmeister Preisis 1393—1407, surn. 30. III 1407, haruldaselt ettevaatlik ja tagasihoidlik politikas, vaimult leplik ja rahuarmastaja. Tema peateeneks oli, et Läänemeri puhastati röövijaist vitaalivendadest, kuna ta tagasi võitis nende poolt vallutatud Ojamaa. Igatahes õnnestusid ta teised politilised ettevõtted, nagu hiljemini selgus, ordule vähem. Nii oli ordu seisukohalt kahtlemata väärsamm Ojamaa tagasiand Kalmari unioonis liitunud kolmele põhjamaa riigile, sest ordu kaotas seeläbi tähtsa kauban duspolitilise tugipunkti Läänemerel. Teisest küljest oli Neumarki omandamine Saksa ordule samuti raske politiline eksimus, sest et seeläbi Leeduga liitunud Poola merest eraldati ja oma võimupiiride laiendamises end tõkestatud tundis, samuti nagu merest eraldamise läbi Meemeli juures. Nii sai J.-i politika tõeliseks põhjuseks hilisemale raskele konfliktile ordu ja Poola vahel ja Tannenbergi kaotusele a. 1410. J.-i tähtsus Eesti ajaloos seisab esijoones ta a. 1397 Harju-Viru rüütelkonnale antud n. n. »Jungingeni armus«, millega tagati aadlile lääniõiguste pärandatavus ka naissoost järeltulijate kaudu, nii et läänimehed nüüdsest peale palju iseseisvamaks said ordumeistrist. Selle »armu« andmine moodustab ühe tähtsama aluse balti rüütelkondade pärastisele kiirele arengule, sest »arm« sai kõigi Vana-Liivi rüütelkondade ihaldatud ning varssi ka saavutatud eesmärgiks ja seekaudu mõjustas aadli tugevnemise maahärrade suhtes. Selle »armu« andmise põhjuseks oli ilmselt J.-i püüd köita orduga Harju-Viru rüütelkonda, et takistada viimase võimalikku koostööd Tartu piisk. Dietrich Damerow'i (vt.), selle vasalkonna ja nende liitlaste vitaalivendade ning Leeduga ordu vastu Liivimaal.

J. Voigt, Die Erwerbung der Neumark und Brandenburg (1863); Arbusow, Grundriss IV, 105 jj.; A. v. Gernet, Forsch. zur Gesch. d. Balt. Adels I (1893), 78 jj. *P. J.*

**JURKATAM (Tamm), Johan,** sünd. 26. XI 1858 Saaremaal Maasi v. Pahila külas vabadiku pojana, omandas hariduse Kuresaare vallakooli-õpetajate ettevalmistamiskoolis ja Baltimaade õpetajateseminaris Riias, mille lõpetas 1877. a., teotses õpetajana Saaremaal mitmes koolis, 1879—82 Tallinnas poeglaste-algkoolis, oli järgm. a. jooksul senaator Manasseini (vt.) juures tõlgiks ja siirdus 1885. a. Tartu, kus oli õpetajaks Jüri klk.-koolis ja õppis ülikoolis vabakuulajana keeleteadust. 1891. a. lõpul loobus J. tervislikel põhjusil koolitööst ja teotses 8 a. muil aladel, jätkates õppimist ja tehes kaastööd ajakirjandusele. 1899—1918 oli J. eesti keele õpetajaks Tartu õpetajateseminaris, 1918—26 III algkooli õpetajaks ja lahkus 1926. a. teenistusest. Tartus elades teotses J. ka kohalikes seltsides, töötas 1895—96 »Põllumehe« toimetuses ja kirjutas käsiraamatu »Talurahva advokaat« (1896). Peale selle on J.-i sulest ilmunud: »Самоучитель русскаго языка« (1888) ja »Vene-Eesti sõnaraamat« (Tartus, 1903, 1040 lk., II tr. 1913), mis on